

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23 00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/81/2003

DEKLARACJE UDZIAŁU I GŁOSOWANIA W REFERENDUM AKCESYJNYM

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ 2003

DEKLARACJE UDZIAŁU I GŁOSOWANIA W REFERENDUM AKCESYJNYM

- ◆ Większość Polaków (65%) ma poczucie, że ich głos w referendum będzie miał znaczenie, jednak co czwarty (26%) jest przeciwnego zdania. O tym, że wynik referendum jest ciągle sprawą otwartą, przeświadczonych jest 59% ankietowanych, prawie co trzeci (31%) sądzi jednak, że rezultat referendum jest już przesądzony.
- ◆ W ostatnim półroczu, od października 2002, zarówno osoby zamierzające w referendum poprzeć przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, jak i te, które chcą głosować przeciw akcesji, utwierdziły się w swoich wyborach. Podobnie jak pół roku temu nieco bardziej pewni swojej ostatecznej decyzji w tej sprawie są zwolennicy integracji (średnio w 88%) niż jej przeciwnicy (średnio w 85%).
- ◆ O znacznej już krystalizacji opinii na temat członkostwa Polski w Unii Europejskiej świadczy także fakt, że większość osób deklarujących udział w referendum (73%) przyznaje, że nie ma problemów z podjęciem decyzji, jak głosować, i już ostatecznie zdecydowała, jak postąpi.
- ◆ Podejmując decyzję, jak głosować, ankietowani zamierzający uczestniczyć w referendum akcesyjnym będą brać pod uwagę - według własnych deklaracji - przede wszystkim stanowisko w tej sprawie prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego (łącznie 60%, w tym 29% w dużym i bardzo dużym stopniu) oraz opinie rodziny (60%, w tym 26% w dużym i bardzo dużym stopniu). Mniej potencjalnych uczestników referendum będzie uwzględniać stanowisko rządu w tej kwestii (łącznie 56%, ale tylko co piąty w dużym stopniu) oraz popieranej przez siebie partii politycznej (łącznie 47%, w tym 20% co najmniej w znacznym stopniu). Stanowiskiem Kościoła katolickiego zamierza kierować się łącznie 42% potencjalnych uczestników referendum, w tym 16% w dużym i bardzo dużym stopniu. Opinię księdza ze swojej parafii zamierza uwzględnić podejmując decyzję w sprawie integracji łącznie co czwarty potencjalny uczestnik referendum, w tym 8% - w dużym i bardzo dużym stopniu. Poglądy wyrażane na antenie Radia Maryja będzie brać pod uwagę jedna piąta ogółu głosujących, ale tylko 6% - w znacznym stopniu.

Większość społeczeństwa deklaruje udział w referendum akcesyjnym i poparcie dla wejścia Polski do Unii Europejskiej. Na kilka tygodni przed głosowaniem coraz częściej powraca pytanie, w jakim stopniu deklaracje Polaków znajdą potwierdzenie w ich rzeczywistych zachowaniach. Aby zbliżyć się do odpowiedzi na to pytanie, analizowaliśmy stosunek społeczeństwa do udziału w referendum akcesyjnym i stopień krystalizacji decyzji dotyczących głosowania w nim¹.

ZNACZENIE PRZYSTĄPIENIA POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ

Większość Polaków (65%) uważa, że przystąpienie naszego kraju do Unii Europejskiej będzie miało duże lub bardzo duże znaczenie dla Polski. Odsetek przekonanych o tym jest nieco mniejszy niż kilka miesięcy temu, jeszcze przed zakończeniem negocjacji akcesyjnych.

Tabela 1

Jak Pan(i) sądzi, czy to, czy Polska wejdzie do Unii Europejskiej, będzie miało znaczenie dla przyszłości naszego kraju czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	X 2002	IV 2003
	w procentach	
Tak, bardzo duże	29	28
Tak, duże	40	37
Tak, ale niewielkie	16	17
Nie, w ogóle nie będzie miało znaczenia	3	6
Trudno powiedzieć	12	12

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (155) przeprowadzono w dniach od 4 do 7 kwietnia 2003 roku na liczącej 1229 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Opinie dotyczące znaczenia integracji dla przyszłości naszego kraju wiążą się z deklaracjami odnoszącymi się do udziału w referendum akcesyjnym. Im silniejsze przeświadczenie o dużym znaczeniu integracji, tym większe zainteresowanie uczestnictwem w głosowaniu. O dużej wadze decyzji o wejściu Polski do Unii Europejskiej lub pozostaniu poza tą organizacją przekonane są przede wszystkim osoby, które deklarują, że na pewno pójdą do urn.

Ponadto, biorąc pod uwagę znaczenie przypisywane integracji, widać, że silniej motywowani do udziału w referendum są zwolennicy akcesji niż jej przeciwnicy.

Tabela 2

Deklaracje dotyczące udziału w referendum	Jak Pan(i) sądzi, czy to, czy Polska wejdzie do Unii Europejskiej, będzie miało znaczenie dla przyszłości naszego kraju czy też nie?					
	Tak, bardzo duże	Tak, duże	Tak, ale niewielkie	Nie, w ogóle nie będzie miało znaczenia	Trudno powiedzieć	
w procentach						
Na pewno wezmę w nim udział	37	39	12	5	7	100
Raczej wezmę w nim udział	18	40	25	2	15	100
Jeszcze nie wiem	10	31	27	10	22	100
Raczej nie wezmę w nim udziału	14	25	24	12	25	100
Na pewno nie wezmę w nim udziału	8	30	23	7	32	100

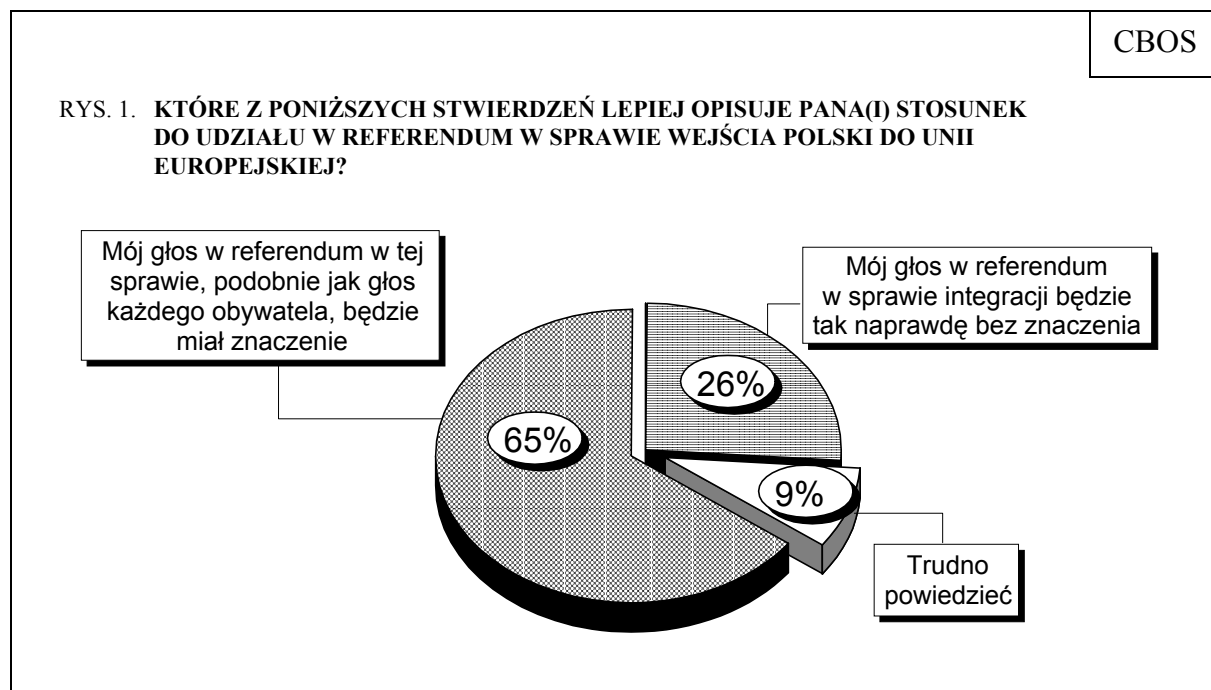
Tabela 3

Deklaracje dotyczące głosowania w referendum akcesyjnym	Jak Pan(i) sądzi, czy to, czy Polska wejdzie do Unii Europejskiej, będzie miało znaczenie dla przyszłości naszego kraju czy też nie?					
	Tak, bardzo duże	Tak, duże	Tak, ale niewielkie	Nie, w ogóle nie będzie miało znaczenia	Trudno powiedzieć	
w procentach						
Za przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej	41	45	10	1	3	100
Przeciw przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej	20	27	21	18	14	100
Trudno powiedzieć	16	28	32	3	21	100

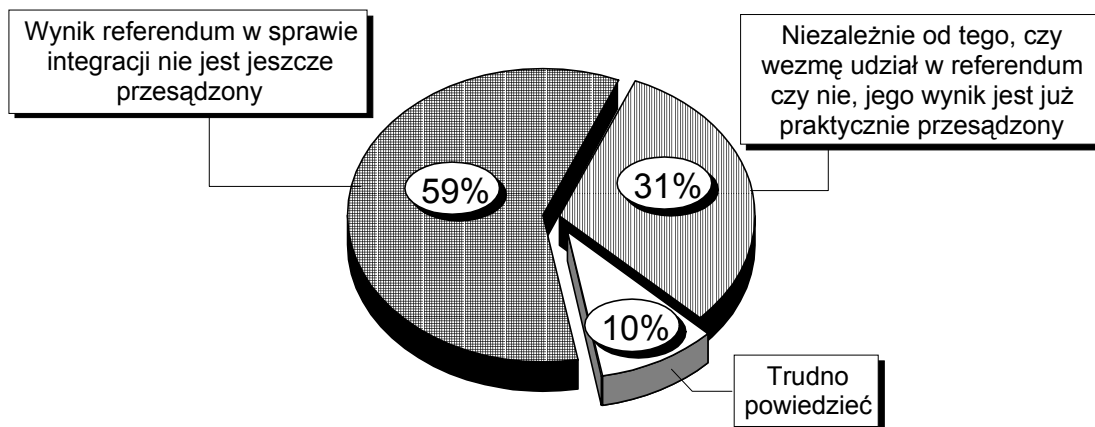
STOSUNEK DO UDZIAŁU W REFERENDUM

Uczestnictwo w procedurach demokratycznych - wyborach i referendach - wiąże się z poczuciem podmiotowości obywatelskiej, przekonaniem o rzeczywistym wpływie społeczeństwa na decyzje polityczne. Z drugiej strony poczucie braku wpływu na sferę polityki, przeświadczenie, że najważniejsze decyzje polityczne podejmowane są bez udziału społeczeństwa, a demokracja ma w istocie charakter fasadowy, może skłaniać do rezygnacji z uczestniczenia w głosowaniach. Stąd też zapytaliśmy Polaków, jakie znaczenie przypisują swojemu udziałowi w referendum akcesyjnym.

O ważności swojego głosu w referendum w sprawie integracji przekonanych jest niemal dwie trzecie ankietowanych (65%). O tym, że wynik głosowania jest ciągle sprawą otwartą, przeświadczona jest nieco mniejsza grupa (59%). Co czwarty Polak (26%) sądzi natomiast, że jego głos będzie tak na naprawdę bez znaczenia, a prawie co trzeci (31%) uważa, że wynik głosowania w sprawie integracji jest już praktycznie przesądzony.

RYS. 2. KTÓRE Z PONIŻSZYCH STWIERDZEŃ LEPIEJ OPISUJE PANA(I) STOSUNEK DO UDZIAŁU W REFERENDUM W SPRAWIE WEJŚCIA POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ?

Zdecydowanie większe znaczenie swojemu udziałowi w głosowaniu w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej przypisują badani deklarujący, że pójdą do urn, niż ci, którzy zamierzają pozostać w domach lub jeszcze się wahają, czy głosować. Do oddania głosu największą wagę przywiązują osoby, które deklarują, że na pewno wezmą udział w referendum.

Tabela 4

Deklaracje dotyczące udziału w referendum akcesyjnym	Które z poniższych stwierdzeń lepiej opisuje Pana(i) stosunek do udziału w referendum w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej?			
	Mój głos w referendum w sprawie integracji będzie tak naprawdę bez znaczenia	Mój głos w referendum w tej sprawie, podobnie jak głos każdego obywatela, będzie miał znaczenie	Trudno powiedzieć	
	w procentach			
Na pewno wezmę w nim udział	17	78	5	100
Raczej wezmę w nim udział	26	63	11	100
Jeszcze nie wiem	39	44	17	100
Raczej nie wezmę w nim udziału	50	33	17	100
Na pewno nie wezmę w nim udziału	60	16	24	100

Tabela 5

Deklaracje dotyczące udziału w referendum akcesyjnym	Które z poniższych stwierdzeń lepiej opisuje Pana(i) stosunek do udziału w referendum w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej?			
	Niezależnie od tego, czy wezmę udział w referendum czy nie, jego wynik jest już praktycznie przesądzony	Wynik referendum w sprawie integracji nie jest jeszcze przesądzony	Trudno powiedzieć	
	w procentach			
Na pewno wezmę w nim udział	27	68	5	100
Raczej wezmę w nim udział	28	65	7	100
Jeszcze nie wiem	42	34	24	100
Raczej nie wezmę w nim udziału	39	31	30	100
Na pewno nie wezmę w nim udziału	42	29	29	100

Mniej oczywisty niż zależność między poczuciem podmiotowości obywatelskiej a deklaracjami udziału w referendum jest jego związek ze stosunkiem do integracji. O sensie głosowania w referendum wyraźnie bardziej przekonani są zwolennicy integracji niż jej przeciwnicy. Widać to także na przykładzie deklaracji elektoratów partyjnych. O tym, że ich głos w referendum nie będzie miał tak naprawdę znaczenia, częściej przeświadczeni są - w dużej mierze sceptycy wobec integracji - sympatycy LPR (25%), Samoobrony (25%), a także potencjalni wyborcy PSL (29%) niż jednoznacznie pronijunii zwolennicy PO (10%), SLD (13%) oraz PiS (17%). O tym, że wynik referendum jest już przesądzony, najczęściej przekonani są sympatycy Samoobrony (37%), najrzadziej - zwolennicy SLD (15%).

Tabela 6

Deklaracje dotyczące głosowania w referendum akcesyjnym	Które z poniższych stwierdzeń lepiej opisuje Pana(i) stosunek do udziału w referendum w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej?			
	Mój głos w referendum w sprawie integracji będzie tak naprawdę bez znaczenia	Mój głos w referendum w tej sprawie, podobnie jak głos każdego obywatela, będzie miał znaczenie	Trudno powiedzieć	
	w procentach			
Za przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej	11	86	3	100
Przeciw przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej	38	55	7	100
Trudno powiedzieć	29	53	18	100

Tabela 7

Deklaracje dotyczące głosowania w referendum akcesyjnym	Które z poniższych stwierdzeń lepiej opisuje Pana(i) stosunek do udziału w referendum w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej?			
	Niezależnie od tego, czy wezmę udział w referendum czy nie, jego wynik jest już praktycznie przesądzony	Wynik referendum w sprawie integracji nie jest jeszcze przesądzony	Trudno powiedzieć	
	w procentach			
Za przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej	23	72	5	100
Przeciw przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej	39	57	4	100
Trudno powiedzieć	27	64	9	100

Zakładając, iż część osób deklarujących zamiar udziału w referendum w sprawie członkostwa Polski w Unii Europejskiej w rzeczywistości wstrzyma się od głosowania, można przypuszczać, że będą to raczej osoby przeciwnie integracji niż ją popierające. Jest to kolejny sygnał, że przy niższej frekwencji przewaga zwolenników integracji nad przeciwnikami może być większa, niż wynikałoby to z dotychczasowych deklaracji.

PEWNOŚĆ GŁOSOWANIA ZWOLENNIKÓW I PRZECIWNIKÓW INTEGRACJI

Jak informowaliśmy we wcześniejszym komunikacie², w kwietniowym badaniu udział w referendum zapowiedziało trzy czwarte Polaków (75%), w tym 64% deklarowało, że na pewno pójdzie do urn. Ponad dwie trzecie potencjalnych uczestników referendum (68%) twierdziło, iż będzie głosować za członkostwem Polski w UE, a ponad jedna piąta (22%) - że odda głos przeciw akcesji. Zwolenników i przeciwników integracji po raz kolejny już prosiliśmy o określenie, w jakim stopniu są pewni, że będą głosować zgodnie ze swoimi obecnymi deklaracjami.

W ostatnim półroczu, od października 2002, zarówno respondenci zamierzający w referendum poprzeć przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, jak i ci, którzy chcą głosować przeciw akcesji, utwierdzili się w swoich wyborach. Podobnie jak pół roku temu

² Zob. komunikat CBOS „Społeczne poparcie dla integracji z Unią Europejską”, kwiecień 2003.

niewiele bardziej pewni swojej ostatecznej decyzji w tej sprawie są zwolennicy integracji niż jej przeciwnicy, jednak różnice w tym względzie są minimalne.

Osoby zamierzające poprzeć członkostwo naszego kraju w Unii Europejskiej są średnio w 88% pewne, że w referendum opowiedzą się za integracją, a respondenci deklarujący jej odrzucenie są średnio w 85% pewni, że będą głosować przeciw.

Ponad połowa zwolenników integracji (57%) i połowa jej przeciwników (50%) jest całkowicie (w 100%) pewna, że zachowa się zgodnie ze swoimi obecnymi deklaracjami. Co najmniej na 90% określa pewność swoich decyzji łącznie 70% osób popierających akcesję i 62% badanych jej przeciwnych. Jednocześnie 10% zwolenników integracji i 12% jej przeciwników jest co najwyżej w 50% zdecydowanych głosować tak, jak obecnie deklarują.

Chociaż udział w referendum akcesyjnym zapowiada nawet trzy czwarte ankietowanych, jednak znaczna część z nich, jak uczy doświadczenie, w rzeczywistości najprawdopodobniej nie pójdzie do urn. Założywszy, że faktyczna frekwencja będzie niższa niż zapowiadana, zasadne jest przyjrzenie się, w jakim stopniu pewni swych obecnych decyzji są najbardziej prawdopodobni uczestnicy plebiscytu, a więc osoby deklarujące, że na pewno wezmą w nim udział. Respondenci pewni swego uczestnictwa w referendum w sprawie integracji są, podobnie jak w październiku ubiegłego roku, bardziej zdecydowani w swoich deklaracjach dotyczących sposobu głosowania niż osoby deklarujące, że raczej pójdą do urn, przy czym bardziej utwierdzeni w swoich decyzjach czują się zwolennicy członkostwa Polski w Unii Europejskiej (średnio w 90%) niż jego przeciwnicy (średnio w 87%). Trzy piąte zwolenników integracji pewnych swego udziału w referendum (60%) jest całkowicie przekonanych, że opowie się w nim za wejściem naszego kraju do tej organizacji, a łącznie prawie trzy czwarte z nich (74%) jest co najmniej na 90% zdecydowanych głosować za integracją. Ponad połowa przeciwników integracji pewnych swego udziału w referendum (56%) jednoznacznie deklaruje, że zagłosuje przeciw, a łącznie ponad dwie trzecie (67%) co najmniej w 90% jest zdecydowanych tak postąpić. Jednocześnie 8% zwolenników integracji i 11% jej przeciwników należących do grupy najbardziej prawdopodobnych uczestników referendum akcesyjnego określa pewność swojej decyzji co najwyżej na 50%.

Tabela 8

W jakim stopniu jest Pan(i) pewien (pewna), że zgłosuje Pan(i) w referendum za integracją?	DEKLARACJE ZWOLENNIKÓW INTEGRACJI			
	Osoby deklarujące, że na pewno lub raczej wezmą udział w referendum		Osoby deklarujące, że na pewno wezmą udział w referendum	
	X 2002	IV 2003	X 2002	IV 2003
	w procentach			
W 100%	54	57	60	60
W 90% - 99%	10	13	10	14
W 80% - 89%	11	9	11	8
W 51%- 79%	14	12	11	10
W 50% lub mniej	11	10	8	8
Średnio	86%	88%	89%	90%

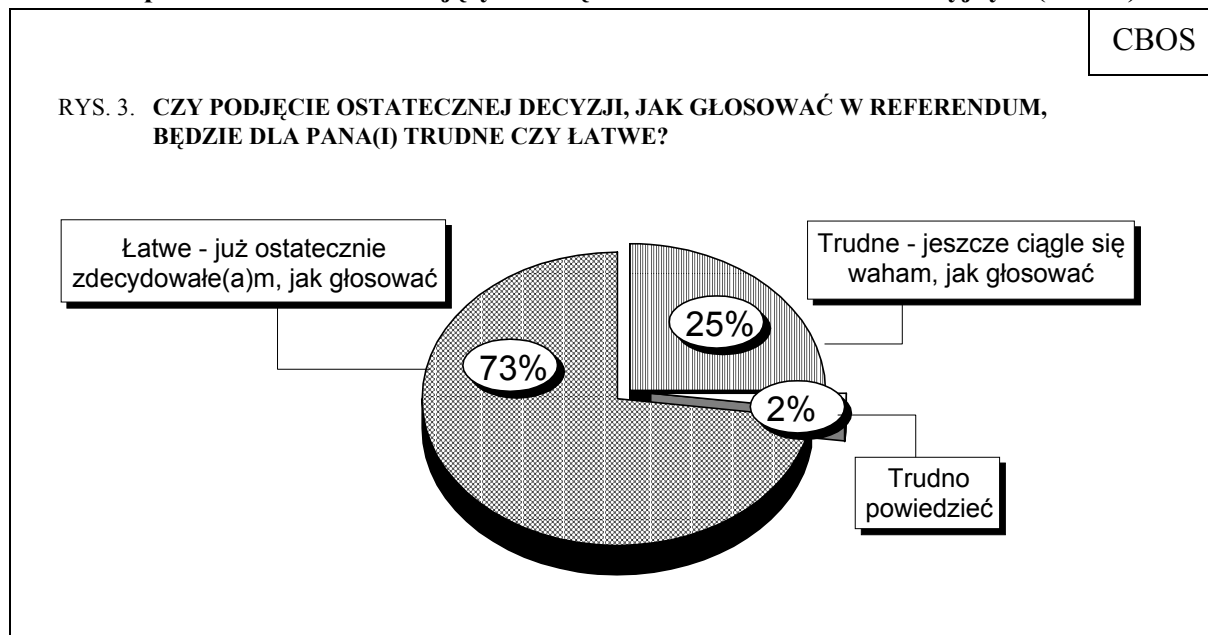
Tabela 9

W jakim stopniu jest Pan(i) pewien (pewna), że zgłosuje Pan(i) w referendum przeciw integracji?	DEKLARACJE PRZECIWNIKÓW INTEGRACJI			
	Osoby deklarujące, że na pewno lub raczej wezmą udział w referendum		Osoby deklarujące, że na pewno wezmą udział w referendum	
	X 2002	IV 2003	X 2002	IV 2003
	w procentach			
W 100%	47	50	54	56
W 90% - 99%	12	12	12	11
W 80% - 89%	13	9	12	8
W 51% - 79%	10	16	6	14
W 50% lub mniej	18	12	16	11
Średnio	84%	85%	86%	87%

Jeśli potwierdziłyby się deklaracje ankietowanych, oznaczałoby to, że ponad dwie piąte (około 43%) najbardziej prawdopodobnych uczestników referendum akcesyjnego (a więc Polaków zapowiadających, że na pewno wezmą w nim udział) z pewnością będzie głosować za przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, a łącznie prawie 53% jest co najmniej na 90% zdecydowanych poprzeć integrację. Więcej niż co ósma osoba z tej grupy (12%) na pewno zgłosuje przeciw, a łącznie 14% co najmniej w 90% jest zdecydowanych tak postąpić. Nie przesądza to jeszcze wyniku referendum, ale uprawdopodobnia zwycięstwo zwolenników integracji.

O znacznej już krystalizacji opinii na temat przystąpienia Polski do Unii Europejskiej świadczą także odpowiedzi na pytanie dotyczące trudności podjęcia ostatecznej decyzji w głosowaniu w tej sprawie. Większość osób deklarujących udział w referendum (73%) przyznaje, że nie ma z tym problemów i już zdecydowała, jak będzie głosować.

Odpowiedzi osób zamierzających wziąć udział w referendum akcesyjnym (N=918)

Okazuje się jednak, że trudności z podjęciem decyzji w tej kwestii nie mają przede wszystkim osoby pewne swego uczestnictwa w referendum. Znaczna część spośród tych, które deklarują, że raczej pójdą do urn, ciągle bowiem waha się, jak głosować. Mimo że większość osób z tej grupy, jak wynika z wcześniejszych analiz, dostrzega znaczenie udziału w referendum, może jednak zrezygnować z uczestniczenia w nim z powodu braku wykrystalizowanych poglądów na temat integracji.

Tabela 10

Deklaracje dotyczące udziału w referendum	Czy podjęcie ostatecznej decyzji, jak głosować w referendum, będzie dla Pana(i) trudne czy łatwe?			
	Trudne - jeszcze ciągle się waham, jak głosować	Łatwe - już ostatecznie zdecydowałem(a)m, jak głosować	Trudno powiedzieć	
	w procentach			
Na pewno wezmę w nim udział	20	78	2	100
Raczej wezmę w nim udział	50	43	7	100

Analiza deklaracji zwolenników i przeciwników integracji potwierdza wcześniejsze ustalenia: bardziej zdeterminowane do wyrażenia swojego stanowiska w referendum są osoby popierające akcesję niż jej przeciwnie. Gdyby zatem udział w referendum wzięły tylko te osoby, które deklarują, że będą w nim uczestniczyć i jednocześnie przyznają, że już podjęły

ostateczną decyzję, jak głosować, frekwencja wyniosłaby około 55%. Za integracją głosowałoby wówczas około 79% uczestników referendum, a przeciw - około 21%.

Tabela 11

Deklaracje dotyczące głosowania w referendum akcesyjnym	Czy podjęcie ostatecznej decyzji, jak głosować w referendum, będzie dla Pana(i) trudne czy łatwe?			w procentach
	Trudne - jeszcze ciągle się waham, jak głosować	Łatwe - już ostatecznie zdecydowałem(a)m, jak głosować	Trudno powiedzieć	
	Za przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej	15	84	
Przeciw przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej	28	70	2	100
Trudno powiedzieć	80	10	10	100

W elektoratach partyjnych problemów z podjęciem ostatecznej decyzji, jak głosować, nie będą mieli przede wszystkim sympatycy SLD (90% z nich deklaruje, że jest to łatwy wybór) oraz zwolennicy PO (78%) i PSL (72%). Wśród potencjalnych wyborców pozostałych ugrupowań odsetek osób, które już ostatecznie zdecydowały, jak głosować, jest wyraźnie niższy (57% w elektoracie PiS, 58% wśród sympatyków LPR i 60% wśród zwolenników Samoobrony).

SPÓLECZNY KONTEKST PODEJMOWANIA DECYZJI REFERENDALNYCH

Na utrzymywanie się w Polsce wysokiego poparcia dla przystąpienia naszego kraju do Unii Europejskiej miała wpływ jednoznacznie pronijna polityka wszystkich kolejnych rządów III Rzeczypospolitej i generalnie pozytywny stosunek dużej części polskich elit politycznych do integracji. Wpływ ten zaznaczył się na przykład po ostatnich wyborach parlamentarnych, kiedy to w elektoracie SLD nastąpił wyraźny wzrost aprobaty integracji. Tradycyjnie duży wpływ na opinie i zachowania polityczne Polaków przypisuje się, nie całkiem słusznie, Kościołowi katolickiemu, a także konkretnym środowiskom katolickim, np. związanym z Radiem Maryja. Z pewnością bardzo istotne jest oddziaływanie środowiska społecznego respondentów - uzgadnianie opinii na dany temat w gronie rodziny i znajomych.

Stąd też zapytaliśmy Polaków, w jakim stopniu - głosując w referendum - będą się kierować stanowiskiem i opiniami instytucji politycznych, środowisk kościelnych oraz opiniami osób ze swojego otoczenia. Nie pytaliśmy, jakie są, ich zdaniem, poglądy wymienionych w badaniu instytucji na temat integracji. Z wcześniejszych badań CBOS i ISP wynika jednak, że Polacy dobrze orientują się, jakie stanowisko zajmują w tej sprawie organy władzy wykonawczej, partie polityczne oraz Kościół³.

Podjmując decyzję, jak głosować, ankietowani zamierzający uczestniczyć w referendum akcesyjnym będą brać pod uwagę - według ich deklaracji - przede wszystkim stanowisko w tej sprawie prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego (łącznie 60%, w tym 29% w dużym i bardzo dużym stopniu) oraz opinie rodziny (60%, w tym 26% w dużym i bardzo dużym stopniu). Mniej potencjalnych uczestników referendum będzie uwzględniać stanowisko rządu w tej kwestii (łącznie 56%, ale tylko co piąty w dużym i bardzo dużym stopniu) oraz popieranej przez siebie partii politycznej (łącznie 47%, w tym jedna piąta co najmniej w znacznym stopniu).

Stanowiskiem Kościoła zamierza kierować się łącznie 42% potencjalnych uczestników referendum, w tym 16% w dużym i bardzo dużym stopniu. Opierając się na deklaracjach ankietowanych można powiedzieć, że zdecydowanie mniejszy będzie wpływ księży parafialnych i Radia Maryja. Opinią księdza ze swojej parafii zamierza kierować się, podejmując decyzję, jak głosować, łącznie 25% potencjalnych uczestników referendum, w tym 8% w dużym i bardzo dużym stopniu. Poglądy wyrażane na antenie Radia Maryja będzie brać pod uwagę 20% ogółu głosujących, ale tylko 6% - co najmniej w znacznym stopniu.

Prawie jedna trzecia badanych zamierzających wziąć udział w referendum akcesyjnym (31%) powoływała się na autorytet innej osoby w tej kwestii. Wśród nich wymieniano przede wszystkim członków rodziny (14% ogółu prawdopodobnych uczestników głosowania),

---

³ Por. B. Roguska: *Postrzeganie elit politycznych w kontekście integracji*, w: *Polacy wobec wielkiej zmiany. Integracja Polski z Unią Europejską*, red. L. Kolarska-Bobińska, Warszawa 2001, ISP, a także komunikat CBOS „Postrzeganie stosunków państwo - Kościół”, wrzesień 2002.

kolegów i znajomych (7%) oraz wykładowców i nauczycieli (2%). Rzadko wskazywano konkretne nazwiska - stosunkowo najczęściej powoływano się na autorytet papieża Jana Pawła II (3%).

Tabela 12

W jakim stopniu podejmując ostateczną decyzję, jak głosować w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, będzie się Pan(i) kierować:	W bardzo dużym stopniu	W dużym stopniu	W niewielkim stopniu	W ogóle nie będę się tym kierować	Trudno powiedzieć	
	w procentach					
- stanowiskiem Prezydenta RP	7	22	31	40	0	100
- stanowiskiem rządu	4	16	36	44	0	100
- stanowiskiem popieranej przez Pana(ią) partii politycznej	5	15	27	52	1	100
- stanowiskiem Kościoła katolickiego	4	12	26	57	1	100
- opiniami wyrażanymi na antenie Radia Maryja	2	4	14	80	0	100
- opinią księdza w Pana(i) parafii	2	6	17	74	1	100
- opinią Pana(i) rodziny i znajomych	6	20	34	40	0	100
- opinią innej osoby, która jest dla Pana(i) autorytetem	4	13	14	69	0	100

Osoby zamierzające w referendum głosować za integracją w największym stopniu będą brać pod uwagę stanowisko prezydenta, rządu, popieranej przez siebie partii oraz opinie rodziny i znajomych, rzadziej - także Kościoła katolickiego. Przeciwnicy integracji mają wsparcie przede wszystkim w rodzinie i wśród znajomych. Ponadto stosunkowo często deklarują, że będą kierować się stanowiskiem Kościoła, opinią księdza w swojej parafii oraz popieranej przez siebie partii politycznej.

Zwraca uwagę fakt, że przeciwnicy akcesji nieco częściej niż jej zwolennicy powołują się na stanowisko Kościoła katolickiego w tej sprawie. Dzieje się tak, mimo iż większość Polaków uważa, że Kościół jest przychylny integracji. W czerwcu 2002 roku 64% badanych uznało, że Kościół popiera członkostwo Polski w Unii Europejskiej, a 11% było przeciwnego zdania. Najwyraźniej dla części osób sceptycznych wobec integracji stanowisko Kościoła w tej sprawie nie jest jednak jednoznacznie pronijne.

Tabela 13

Podejmując decyzję, jak głosować, będą się kierować w dużym lub bardzo dużym stopniu:	Osoby deklarujące głosowanie za przystąpieniem Polski do UE	Osoby deklarujące głosowanie przeciw przystąpieniu Polski do UE	Osoby niezdecydowane, jak głosować
	w procentach		
- stanowiskiem Prezydenta RP	27	8	17
- stanowiskiem rządu	25	6	12
- stanowiskiem popieranej przez Pana(ią) partii politycznej	22	15	13
- stanowiskiem Kościoła katolickiego	14	19	24
- opiniami wyrażanymi na antenie Radia Maryja	3	12	5
- opinią księdza w Pana(i) parafii	6	15	6
- opinią Pana(i) rodziny i znajomych	24	30	29
- opinią innej osoby, która jest dla Pana(i) autorytetem	18	13	18

Warto prześledzić deklaracje w tej sprawie elektoratów partii politycznych cieszących się największym poparciem społecznym. Stanowisko Prezydenta RP oraz rządu w sprawie integracji jest zdecydowanie ważniejsze dla sympatyków SLD niż zwolenników innych ugrupowań. Elektorat SLD stosunkowo najsilniej utożsamia się także z opinią na ten temat popieranej przez siebie partii. Stanowiskiem preferowanego ugrupowania relatywnie często zamierzają kierować się w głosowaniu również sympatycy LPR. Stanowisko Kościoła katolickiego, a w mniejszym stopniu także zdanie księdza w parafii i opinie wyrażane na antenie Radia Maryja zamierzają brać pod uwagę przede wszystkim zwolennicy LPR, a ponadto zdeklarowani wyborcy Samoobrony. Poglądy rodziny i znajomych w kwestii integracji są stosunkowo najistotniejsze dla zwolenników LPR.

Tabela 14

Podejmując decyzję, jak głosować, będą się kierować w dużym lub bardzo dużym stopniu :	Zwolennicy ugrupowań politycznych					
	SLD	PSL	Samoobrony	PO	PiS	LPR
	w procentach					
- stanowiskiem Prezydenta RP	59	17	23	25	17	23
- stanowiskiem rządu	48	14	17	13	9	13
- stanowiskiem popieranej przez Pana(ią) partii politycznej	45	26	22	21	13	36
- stanowiskiem Kościoła katolickiego	18	12	34	14	11	47
- opiniami wyrażanymi na antenie Radia Maryja	1	5	19	1	1	33
- opinią księdza w Pana(i) parafii	10	8	19	2	4	33
- opinią Pana(i) rodziny i znajomych	27	32	32	14	28	43
- opinią innej osoby, która jest dla Pana(i) autorytetem	16	20	12	20	25	18

PROGNOZY WYNIKU REFERENDUM

Większość Polaków (63%) spodziewa się, że w referendum przewagę zyskają zwolennicy członkostwa Polski w Unii Europejskiej. W ciągu ostatniego półrocza przewidywania dotyczące wyniku głosowania w zasadzie nie uległy zmianie.

Tabela 15

Jak Pan(i) przypuszcza, jaki będzie wynik referendum w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej? Czy sądzi Pan(i), że większość głosujących Polaków opowie się w za czy też przeciw przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	X 2002	IV 2003
	w procentach	
Za przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej	65	63
Przeciw przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej	13	15
Trudno powiedzieć	22	22

Na przewidywania dotyczące wyniku referendum wyraźnie wpływa stosunek do integracji. O tym, że będzie on pozytywny, przekonanych jest 86% zwolenników przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Przeciwnicy integracji zdecydowanie częściej niż pozostali spodziewają się, że Polacy odrzucą ją w referendum. Jednak wiara w zwycięstwo popieranej opcji jest wśród nich zdecydowanie mniejsza niż wśród zwolenników akcesji.

Tabela 16

Stosunek do integracji	Jak Pan(i) przypuszcza, jaki będzie wynik referendum w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej? Czy sądzi Pan(i), że większość głosujących Polaków opowie się za przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej czy też przeciw?			w procentach
	Za przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej	Przeciw przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej	Trudno powiedzieć	
	Osoby zamierzające głosować za integracją	86	4	
Osoby zamierzające głosować przeciw integracji	33	40	27	100
Osoby niezdecydowane, jak głosować	42	18	40	100
Osoby niezamierzające brać udziału w referendum	43	19	38	100

Warto zauważyć, że przekonanie o pozytywnym wyniku referendum przeważa w elektoratach wszystkich najważniejszych partii politycznych, także tych niechętnych integracji.

Tabela 17

Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych	Jak Pan(i) przypuszcza, jaki będzie wynik referendum w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej? Czy sądzi Pan(i), że większość głosujących Polaków opowie się za przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej czy też przeciw?			w procentach
	Za przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej	Przeciw przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej	Trudno powiedzieć	
	PO	90	5	
SLD	89	5	6	100
PSL	66	23	11	100
PiS	62	19	19	100
LPR	53	21	26	100
Samoobrona	48	28	24	100

Z analizy deklaracji dotyczących głosowania w sprawie członkostwa Polski w Unii Europejskiej wynika, że zwolennicy integracji są bardziej zdeterminowani do udziału w referendum i bardziej przekonani do swojego stanowiska niż jej przeciwnicy. Bardziej też wierzą w zwycięstwo popieranej przez siebie opcji. Oznacza to, że w referendum przewaga zwolenników członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej, podobnie jak na Węgrzech, może być większa, niż wskazywałyby na to dotychczasowe wyniki sondaży. Większe poparcie dla integracji będzie jednak możliwe kosztem mniejszej niż deklarowana obecnie frekwencji w referendum. Paradoksalnie zwolennikom integracji powinno więc zależeć na większej mobilizacji jej przeciwników do uczestnictwa w głosowaniu. Gdyby udział w referendum wzięły osoby, które deklarują, że pójdą do urn i podjęły już ostateczną decyzję, jak głosować, frekwencja wyniosłaby około 55%. Za integracją głosowałoby wówczas około 79% uczestników referendum, a przeciw - około 21%.

O ile w świetle zgromadzonych danych wygrana przeciwników integracji jest więc bardzo mało prawdopodobna, o tyle przekroczenie 50-procentowego progu frekwencji jest mniej pewne. Optymizmem napawa jednak fakt, że Polacy przywiązują dużą wagę do decyzji o przystąpieniu naszego kraju do Unii Europejskiej, w większości mają też poczucie znaczenia swojego głosu w referendum. Taka postawa będzie sprzyjać udziałowi w głosowaniu.

Opracowała

Beata ROGUSKA

A N E K S

Tabela 1. Jak Pan(i) sądzi, czy to, czy Polska wejdzie do Unii Europejskiej, będzie miało znaczenie dla przyszłości naszego kraju czy też nie? 1 - Tak, bardzo duże; 2 - Tak, duże; 3 - Tak, ale niewielkie; 4 - Nie, w ogóle nie będzie miało znaczenia (%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	28	37	17	6	12	1228
Płeć						
Mężczyźni	32	39	17	5	7	587
Kobiety	25	35	17	6	17	641
Wiek						
18-24 lat	35	46	8	5	5	190
25-34	33	37	16	3	10	222
35-44	32	37	18	4	9	211
45-54	23	38	23	7	9	273
55-64	21	37	21	6	14	143
65 lat i więcej	23	25	15	9	29	190
Miejsce zamieszkania						
Wieś	20	35	19	8	18	447
Miasto do 20 tys.	27	37	15	8	12	148
20-100 tys.	28	39	19	4	10	236
101-500 tys.	34	38	15	5	8	239
501 tys. i więcej mieszk.	42	37	12	2	7	159
Wykształcenie						
Podstawowe	18	28	17	10	27	323
Zasadnicze zawodowe	22	39	19	6	13	318
Średnie	32	43	17	4	4	462
Wyższe	57	28	12	1	2	124
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	57	32	8	2	1	72
Prac.umysł.niż.szczebła	37	43	13	3	4	116
Pracownicy fiz.-umysł.	30	39	18	6	7	92
Robotnicy wykwalifikowani	24	39	22	8	6	108
Robotnicy niewykwalifik.	12	39	26	10	13	46
Rolnicy	17	28	21	9	25	53
Pracujący na własny rach.	39	43	13	3	2	50
Bierni zawodowo						
Renciści	16	29	21	12	22	112
Emeryci	24	28	19	6	23	233
Uczniowie i studenci	35	47	10	3	2	118
Bezrobotni	24	41	19	3	12	162
Gospodynie domowe i inni	29	39	14	0	18	64
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	38	39	14	3	6	191
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	25	36	22	12	6	99
sekt. pryw. poza rolnict.	32	45	14	3	5	191
prywatnym gosp. rolnym	17	30	21	11	22	59
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	20	35	18	9	18	194
300-399	23	34	23	10	10	104
400-599	27	41	22	5	5	202
600-800	31	41	12	6	11	179
Powyżej 800 zł	38	37	17	1	8	158
Ocena własnych war. mater.						
Źle	22	36	17	7	17	420
Średnie	25	37	20	6	12	549
Dobre	44	38	11	3	5	259
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	31	22	12	9	26	77
Raz w tygodniu	26	38	19	6	11	649
1-2 razy w miesiącu	26	35	14	10	15	144
Kilka razy w roku	31	39	18	3	9	220
W ogóle nie uczestniczy	33	38	14	4	11	136
Poglądy polityczne						
Lewica	42	38	12	3	4	266
Centrum	27	40	19	6	8	351
Prawica	29	35	19	8	9	277
Trudno powiedzieć	17	34	18	6	26	335

Tabela 2. Które z poniższych stwierdzeń lepiej opisuje Pana(i) stosunek do udziału w referendum w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej?

1 - Mój głos w referendum w sprawie integracji będzie tak naprawdę bez znaczenia; 2 - Mój głos w referendum w tej sprawie, podobnie jak głos każdego obywatela, będzie miał znaczenie (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	65	9	1228
Płeć				
Mężczyźni	24	69	7	587
Kobiety	28	62	11	641
Wiek				
18-24 lat	24	72	4	190
25-34	25	68	7	222
35-44	27	65	8	211
45-54	27	66	7	273
55-64	25	63	12	143
65 lat i więcej	28	54	18	190
Miejsce zamieszkania				
Wies	32	56	12	447
Miasto do 20 tys.	26	63	11	148
20-100 tys.	20	70	10	236
101-500 tys.	28	69	3	239
501 tys. i więcej mieszk.	17	80	3	159
Wykształcenie				
Podstawowe	33	50	17	323
Zasadnicze zawodowe	34	59	7	318
Średnie	19	75	6	462
Wyższe	13	84	3	124
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	12	84	3	72
Prac. umysł. niż. szczebla	14	76	9	116
Pracownicy fiz. - umysł.	32	64	4	92
Robotnicy wykwalifikowani	22	71	7	108
Robotnicy niewykwalifik.	35	58	7	46
Rolnicy	33	58	10	53
Pracujący na własny rach.	33	64	2	50
Bierni zawodowo				
Renciści	29	52	19	112
Emeryci	28	60	13	233
Uczniowie i studenci	21	78	1	118
Bezrobotni	33	59	8	162
Gospodynie domowe i inni	27	57	16	64
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	17	75	8	191
spółce właścicieli	26	67	7	99
prywatnych i państwa	26	70	3	191
sekt. pryw. poza rolnict.	36	55	9	59
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	39	52	8	194
300-399	26	65	8	104
400-599	21	71	9	202
600-800	21	71	9	179
Powyżej 800 zł	15	79	6	158
Ocena własnych war. mater.				
Złe	36	54	10	420
Średnie	24	66	11	549
Dobre	16	81	3	259
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	25	56	19	77
Raz w tygodniu	23	68	9	649
1-2 razy w miesiącu	32	59	9	144
Kilka razy w roku	30	64	6	220
W ogóle nie uczestniczy	29	63	8	136
Poglądy polityczne				
Lewica	21	77	2	266
Centrum	24	70	6	351
Prawica	25	69	6	277
Trudno powiedzieć	33	47	20	335

Tabela 3. Które z poniższych stwierdzeń lepiej opisuje Pana(i) stosunek do udziału w referendum w sprawie wejścia Polski do Unii Europejskiej?
1 - Niezależnie od tego, czy wezmę udział w referendum czy nie, jego wynik jest już praktycznie przesądzony; 2 - Wynik referendum w sprawie integracji nie jest jeszcze przesądzony (%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	31	59	10	1228
Płeć				
Mężczyźni	33	57	10	587
Kobiety	28	60	12	641
Wiek				
18-24 lat	29	63	8	190
25-34	35	58	7	222
35-44	31	61	8	211
45-54	33	59	8	273
55-64	31	57	11	143
65 lat i więcej	24	53	23	190
Miejsce zamieszkania				
Wieś	31	54	16	447
Miasto do 20 tys.	33	57	10	148
20-100 tys.	26	64	10	236
101-500 tys.	31	62	6	239
501 tys. i więcej mieszk.	33	62	4	159
Wykształcenie				
Podstawowe	34	46	20	323
Zasadnicze zawodowe	35	55	10	318
Średnie	28	65	7	462
Wyższe	21	78	1	124
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	23	75	3	72
Prac. umysł. niż. szczebla	23	71	7	116
Pracownicy fiz.- umysł.	36	56	8	92
Robotnicy wykwalifikowani	32	62	7	108
Robotnicy niewykwalifik.	41	47	13	46
Rolnicy	38	47	15	53
Pracujący na własny rach.	39	56	5	50
Bierni zawodowo				
Renciści	32	47	21	112
Emeryci	26	59	15	233
Uczniowie i studenci	25	67	7	118
Bezrobotni	37	52	10	162
Gospodynie domowe i inni	32	58	10	64
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	26	67	7	191
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	28	65	7	99
sekt. pryw. poza rolnict.	36	58	6	191
prywatnym gosp. rolnym	42	44	14	59
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	40	47	13	194
300-399	37	55	8	104
400-599	34	59	7	202
600-800	26	64	11	179
Powyżej 800 zł	24	68	8	158
Ocena własnych war. mater.				
Złe	38	48	14	420
Średnie	27	62	11	549
Dobre	25	70	5	259
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	26	50	24	77
Raz w tygodniu	29	62	9	649
1-2 razy w miesiącu	39	51	11	144
Kilka razy w roku	35	55	10	220
W ogóle nie uczestniczy	25	60	15	136
Poglądy polityczne				
Lewica	30	63	7	266
Centrum	29	65	6	351
Prawica	33	62	5	277
Trudno powiedzieć	31	46	23	335

Tabela 4. W jakim stopniu jest Pan(i) pewien (pewna), że zagłosuje Pan(i) w referendum **za integracją?**
Proszę określić to w procentach

	W 100%	W 90%-99%	W 80%-89%	W 51%-79%	W 50% lub mniej	Średnia	Liczba osób
Ogółem	57	13	9	12	10	88.05	626
Płeć							
Mężczyźni	61	12	7	11	9	89.34	320
Kobiety	53	13	10	13	11	86.72	307
Wiek							
18-24 lat	53	20	8	12	7	89.18	107
25-34	56	15	7	13	10	88.21	122
35-44	42	13	13	19	13	82.37	103
45-54	61	10	10	10	9	89.43	139
55-64	65	6	5	12	12	87.64	72
65 lat i więcej	68	10	9	4	9	91.48	83
Miejsce zamieszkania							
Wieś	49	11	11	16	13	84.57	174
Miasto do 20 tys.	53	13	9	15	11	86.37	70
20-100 tys.	62	12	11	9	6	90.69	133
101-500 tys.	57	17	3	10	12	88.38	149
501 tys.i więcej mieszk.	65	10	10	9	5	91.27	101
Wykształcenie							
Podstawowe	48	15	11	13	13	85.32	116
Zasadnicze zawodowe	52	10	12	16	11	85.53	130
Średnie	55	15	9	12	10	88.07	289
Wyższe	81	8	2	6	4	95.11	91
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	76	10	4	8	2	94.96	55
Prac.umysł.niż.szczebla	53	14	11	13	9	87.14	78
Pracownicy fiz.-umysł.	52	13	9	15	11	86.99	52
Robotnicy wykwalifikowani	40	11	11	22	16	79.92	41
Robotnicy niewykwalifik.	37	20	10	22	11	84.53	26
Rolnicy	31	0	11	33	25	72.23	17
Pracujący na własny rach.	72	20	2	0	6	94.87	32
Bierni zawodowo							
Renciści	57	5	14	12	12	86.95	42
Emeryci	70	9	5	5	10	91.11	111
Uczniowie i studenci	47	25	12	14	3	89.10	78
Bezrobotni	55	9	11	9	17	85.19	66
Gospodynie domowe i inni	61	13	8	18	0	91.84	27
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	62	13	5	14	6	89.54	117
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	40	16	21	18	5	85.68	52
sekt. pryw. poza rolnict.	59	13	6	10	12	88.30	110
prywatnym gosp. rolnym	34	12	9	26	20	77.19	21
Dochody na jedną osobę							
Do 299 zł	44	13	8	16	20	81.20	75
300-399	52	11	10	21	5	85.35	47
400-599	42	12	11	19	16	82.01	114
600-800	60	16	7	10	8	90.37	99
Powyżej 800 zł	75	13	5	4	3	95.25	106
Ocena własnych war. mater.							
Złe	49	15	12	11	13	85.78	175
Średnie	53	11	8	16	12	86.01	276
Dobre	70	14	6	7	4	93.58	175
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	67	19	0	12	2	94.45	23
Raz w tygodniu	54	12	11	13	10	86.87	338
1-2 razy w miesiącu	57	16	8	13	7	89.39	75
Kilka razy w roku	57	16	4	11	12	87.26	111
W ogóle nie uczestniczy	67	10	8	8	7	91.97	76
Poglądy polityczne							
Lewica	66	14	5	8	7	91.66	178
Centrum	56	12	8	12	12	87.05	187
Prawica	54	16	9	14	6	88.92	142
Trudno powiedzieć	46	9	15	15	14	83.22	119

Tabela 5. W jakim stopniu jest Pan(i) pewien (pewna), że zgłaszuje Pan(i) w referendum **przeciw integracji**?
Proszę określić to w procentach

	W 100%	W 90%-99%	W 80%-89%	W 51%-79%	W 50% lub mniej	Średnia	Liczba osób
Ogółem	50	12	9	16	12	84.99	196
Płeć							
Mężczyźni	50	11	8	17	15	83.75	103
Kobiety	51	13	11	16	9	86.34	94
Wiek							
18-24 lat	38	14	26	15	7	84.70	25
25-34	46	8	2	24	20	81.78	40
35-44	44	23	8	16	9	86.67	43
45-54	53	8	7	25	7	85.51	46
55-64	60	5	8	2	24	81.04	20
65 lat i więcej	68	6	14	0	13	90.13	23
Miejsce zamieszkania							
Wieś	50	12	10	18	10	86.03	101
Miasto do 20 tys.	33	22	8	30	7	82.16	20
20-100 tys.	44	14	11	15	16	81.76	30
101-500 tys.	65	8	8	2	17	88.81	30
501 tys.i więcej mieszk.	56	0	5	17	22	80.32	14
Wykształcenie							
Podstawowe	49	22	13	9	7	89.03	55
Zasadnicze zawodowe	51	10	4	22	13	83.11	65
Średnie	53	5	11	15	16	83.59	62
Wyższe	37	14	16	23	11	83.95	13
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	24	16	18	20	22	77.89	12
Prac.umysł.niż.szczebła	44	4	7	19	26	79.75	14
Pracownicy fiz.-umysł.	69	7	7	3	13	86.53	10
Robotnicy wykwalifikowani	58	12	0	18	12	85.72	23
Robotnicy niewykwalifik.	52	33	0	0	15	91.61	3
Rolnicy	50	11	3	25	12	84.16	24
Pracujący na własny rach.	36	0	0	49	15	74.50	3
Bierni zawodowo							
Renciści	51	24	9	0	16	88.47	17
Emeryci	64	0	19	1	15	86.73	29
Uczniowie i studenci	52	17	20	11	0	91.02	13
Bezrobotni	43	21	12	19	4	86.75	35
Gospodynie domowe i inni	40	0	0	50	10	77.99	14
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	51	12	8	17	11	84.07	25
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	69	9	0	7	15	88.52	15
sekt. pryw. poza rolnict.	31	10	8	24	27	76.58	23
prywatnym gosp. rolnym	57	6	3	23	11	85.47	25
Dochody na jedną osobę							
Do 299 zł	53	20	11	9	8	89.60	41
300-399	48	16	11	22	2	87.79	20
400-599	50	17	0	21	12	85.16	32
600-800	32	15	11	14	27	73.28	21
Powyżej 800 zł	45	2	27	11	16	83.68	15
Ocena własnych war. mater.							
Złe	59	14	6	10	11	88.19	84
Średnie	47	11	11	18	13	83.37	82
Dobre	35	9	15	29	12	80.43	30
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	71	0	10	14	5	90.52	17
Raz w tygodniu	53	11	11	17	8	86.72	104
1-2 razy w miesiącu	38	24	3	22	12	83.28	26
Kilka razy w roku	50	12	6	11	22	81.00	32
W ogóle nie uczestniczy	31	11	16	12	29	78.73	17
Poglądy polityczne							
Lewica	27	15	8	22	28	74.25	41
Centrum	60	8	15	10	7	89.63	63
Prawica	53	11	5	21	9	85.69	58
Trudno powiedzieć	54	16	9	13	8	87.95	35

Tabela 6. Czy podjęcie ostatecznej decyzji, jak głosować w referendum, będzie dla Pana(i) trudne czy łatwe? 1 - Trudne (jeszcze ciągle się waham, jak głosować); 2 - Łatwe (już ostatecznie zdecydowałem(a)m, jak głosować)

	(%)			
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	73	2	918
Płeć				
Mężczyźni	21	76	3	463
Kobiety	28	70	2	455
Wiek				
18-24 lat	19	79	3	142
25-34	22	76	2	180
35-44	30	67	3	163
45-54	29	70	1	206
55-64	26	72	2	104
65 lat i więcej	21	73	6	121
Miejsce zamieszkania				
Wieś	28	68	4	309
Miasto do 20 tys.	29	67	4	109
20-100 tys.	23	75	2	181
101-500 tys.	21	78	1	193
501 tys. i więcej mieszk.	21	79	0	125
Wykształcenie				
Podstawowe	26	69	5	205
Zasadnicze zawodowe	26	70	4	226
Średnie	25	74	1	373
Wyższe	19	81	0	114
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	18	82	0	69
Prac.umysł.niż.szczebła	23	75	1	95
Pracownicy fiz.- umysł.	23	74	3	69
Robotnicy wykwalifikowani	30	67	3	76
Robotnicy niewykwalifik.	34	63	3	34
Rolnicy	35	63	2	46
Pracujący na własny rach.	31	67	3	39
Bierni zawodowo				
Renciści	21	73	7	67
Emeryci	25	73	2	163
Uczniowie i studenci	14	84	2	99
Bezrobotni	24	72	3	113
Gospodynie domowe i inni	38	62	0	47
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	23	75	2	154
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	33	66	2	77
sekt. pryw. poza rolnict.	24	75	1	145
prywatnym gosp. rolnym	34	64	2	52
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	33	63	4	137
300-399	25	75	0	78
400-599	29	69	2	157
600-800	23	76	0	130
Powyżej 800 zł	15	82	2	129
Ocena własnych war. mater.				
Złe	27	70	3	282
Średnie	28	70	2	420
Dobre	16	82	1	216
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	29	63	8	52
Raz w tygodniu	30	69	2	508
1-2 razy w miesiącu	17	76	7	111
Kilka razy w roku	17	81	1	151
W ogóle nie uczestniczy	15	84	0	94
Poglądy polityczne				
Lewica	15	83	2	225
Centrum	27	71	2	270
Prawica	27	71	2	233
Trudno powiedzieć	31	65	4	189

Tabela 7. W jakim stopniu podejmując ostateczną decyzję, jak głosować w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, będzie się Pan(i) kierować **stanowiskiem Prezydenta RP** w tej sprawie? 1 - W bardzo dużym stopniu; 2 - W dużym stopniu; 3 - W niewielkim stopniu; 4 - W ogóle nie będę się tym kierować

	1				2				3				4				Trudno powiedzieć				Liczba osób			
	1				2				3				4				Trudno powiedzieć				Liczba osób			
Ogółem	7				22				31				40				0				918			
Płeć	6				20				32				41				1				464			
Meżczyźni	7				24				29				40				0				454			
Kobiety																								
Wiek	4				21				31				45				0				143			
18-24 lat	7				20				33				41				0				180			
25-34	4				20				37				39				0				161			
35-44	5				25				31				39				0				208			
45-54	8				24				30				37				1				105			
55-64	14				24				20				40				2				121			
65 lat i więcej																								
Miejsce zamieszkania	8				18				30				44				1				310			
Wieś	5				26				36				32				1				107			
Miasto do 20 tys.	4				23				32				40				0				182			
20-100 tys.	7				26				28				39				0				193			
101-500 tys.	8				21				30				40				0				125			
501 tys. i więcej mieszk.																								
Wykształcenie	7				22				25				45				1				205			
Podstawowe	6				26				34				34				0				228			
Zasadnicze zawodowe	6				21				32				41				0				374			
Średnie	10				16				31				43				0				112			
Wyższe																								
Grupa społ.-zaw. pracujący	9				16				34				40				0				67			
Kadra kier., inteligencja	2				20				36				42				0				96			
Prac.umysł.niż.szczębla	7				23				31				39				0				69			
Pracownicy fiz.- umysł.	4				17				38				41				0				76			
Robotnicy wykwalifikowani	12				29				24				34				0				34			
Robotnicy niewykwalifik.	2				13				20				65				0				46			
Rolnicy	11				31				28				30				0				39			
Pracujący na własny rach.																								
Bierni zawodowo	5				21				29				44				2				67			
Renciści	12				24				26				36				1				163			
Emeryci	0				21				32				47				0				99			
Uczniowie i studenci	8				23				31				38				0				114			
Bezrobotni	7				28				37				28				0				47			
Gospodynie domowe i inni																								
Pracuje w:	3				23				32				42				0				152			
inst. państw., publicznej	3				22				36				40				0				78			
spółce właścicieli	11				22				32				35				0				145			
prywatnych i państwa	3				15				24				58				0				52			
sekt. pryw. poza rolnict.																								
prywatnym gosp. rolnym																								
Dochody na jedną osobę	6				16				32				46				0				137			
Do 299 zł	5				27				28				40				0				79			
300-399	3				23				31				42				1				157			
400-599	8				25				36				30				0				130			
600-800	7				30				25				38				0				128			
Powyżej 800 zł																								
Ocena własnych war. mater.	9				19				27				45				0				284			
Złe	5				21				35				39				0				418			
Średnie	8				27				28				37				0				216			
Dobre																								
Udział w prakt. religijnych	11				19				18				52				0				50			
Kilka razy w tygodniu	5				23				31				40				0				509			
Raz w tygodniu	9				16				36				38				0				112			
1-2 razy w miesiącu	7				19				35				39				0				151			
Kilka razy w roku	8				29				24				39				0				94			
W ogóle nie uczestniczy																								
Poglądy polityczne	13				28				28				31				0				225			
Lewica	4				22				33				41				0				269			
Centrum	3				13				33				50				0				235			
Prawica	7				26				28				38				1				189			
Trudno powiedzieć																								

Tabela 8. W jakim stopniu podejmując ostateczną decyzję, jak głosować w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, będzie się Pan(i) kierować **stanowiskiem rządu** w tej sprawie? 1 - W bardzo dużym stopniu; 2 - W dużym stopniu; 3 - W niewielkim stopniu; 4 - W ogóle nie będę się tym kierować

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	4	16	36	44	0	917
Płeć						
Meżczyźni	4	15	37	45	1	464
Kobiety	4	17	35	44	0	453
Wiek						
18-24 lat	2	13	37	49	0	143
25-34	3	12	38	48	0	179
35-44	3	14	42	41	0	161
45-54	4	16	33	46	0	208
55-64	4	20	32	43	1	105
65 lat i więcej	8	23	30	38	1	121
Miejsce zamieszkania						
Wieś	4	15	33	48	1	309
Miasto do 20 tys.	2	12	47	39	1	107
20-100 tys.	4	20	32	44	0	182
101-500 tys.	4	21	34	42	0	193
501 tys. i więcej mieszk.	5	9	42	44	0	125
Wykształcenie						
Podstawowe	3	20	28	47	1	205
Zasadnicze zawodowe	3	15	43	39	0	227
Średnie	3	14	37	46	0	374
Wyższe	8	15	31	46	0	112
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	5	13	37	45	0	67
Prac.umysł.niż.szczębla	2	14	34	50	0	96
Pracownicy fiz.- umysł.	2	15	43	41	0	69
Robotnicy wykwalifikowani	1	14	31	54	0	76
Robotnicy niewykwalifik.	0	22	45	34	0	34
Rolnicy	2	9	22	66	0	46
Pracujący na własny rach.	11	24	23	42	0	39
Bierni zawodowo						
Renciści	3	11	35	50	2	67
Emeryci	6	24	31	38	1	163
Uczniowie i studenci	0	9	40	51	0	99
Bezrobotni	6	13	45	36	0	113
Gospodynie domowe i inni	4	24	36	36	0	47
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	3	15	32	50	0	152
spółce właścicieli	0	19	38	43	0	78
prywatnych i państwa	5	16	36	42	0	145
sekt. pryw. poza rolnict.	3	8	30	59	0	52
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	3	8	37	52	0	136
300-399	4	14	37	45	0	79
400-599	1	14	37	47	1	157
600-800	6	21	37	36	0	130
Powyżej 800 zł	6	23	32	38	0	128
Ocena własnych war. mater.						
Złe	3	15	32	49	0	283
Średnie	3	14	39	43	0	418
Dobre	6	21	33	40	0	216
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	4	19	20	57	0	50
Raz w tygodniu	3	18	36	43	0	508
1-2 razy w miesiącu	7	13	36	44	0	112
Kilka razy w roku	3	10	42	44	0	151
W ogóle nie uczestniczy	7	17	31	45	0	94
Poglądy polityczne						
Lewica	10	22	31	37	0	225
Centrum	2	11	42	45	0	269
Prawica	1	12	32	55	0	234
Trudno powiedzieć	2	20	38	39	1	189

Tabela 9. W jakim stopniu podejmując ostateczną decyzję, jak głosować w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, będzie się Pan(i) kierować **stanowiskiem Kościoła katolickiego** w tej sprawie? 1 - W bardzo dużym stopniu; 2 - W dużym stopniu; 3 - W niewielkim stopniu; 4 - W ogóle nie będę się tym kierować

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	4	12	26	57	1	918
Płeć						
Meżczyźni	3	9	27	60	1	464
Kobiety	4	16	25	55	0	454
Wiek						
18-24 lat	3	6	26	65	0	143
25-34	4	9	26	61	0	180
35-44	3	11	27	59	0	161
45-54	2	13	26	58	0	208
55-64	5	17	25	51	2	105
65 lat i więcej	9	20	24	46	1	121
Miejsce zamieszkania						
Wieś	4	16	27	53	0	310
Miasto do 20 tys.	5	20	17	58	1	107
20-100 tys.	5	12	26	56	0	182
101-500 tys.	3	6	28	62	1	193
501 tys. i więcej mieszk.	2	8	28	62	0	125
Wykształcenie						
Podstawowe	5	18	25	50	2	205
Zasadnicze zawodowe	4	15	27	54	0	228
Średnie	3	10	27	60	0	374
Wyższe	1	6	23	70	0	112
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	1	7	27	65	0	67
Prac.umysł.niż.szczębla	1	4	25	69	0	96
Pracownicy fiz.- umysł.	4	10	35	51	0	69
Robotnicy wykwalifikowani	3	7	26	64	0	76
Robotnicy niewykwalifik.	0	23	13	64	0	34
Rolnicy	0	11	25	64	0	46
Pracujący na własny rach.	6	11	43	38	2	39
Bierni zawodowo						
Renciści	4	23	19	52	2	67
Emeryci	8	18	24	50	0	163
Uczniowie i studenci	0	4	28	68	0	99
Bezrobotni	6	13	23	57	1	114
Gospodynie domowe i inni	5	27	28	40	0	47
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	3	7	29	61	0	152
spółce właścicieli	1	4	42	53	0	78
prywatnych i państwa	2	14	18	65	0	145
sekt. pryw. poza rolnict.	1	10	27	62	0	52
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	5	13	21	60	1	137
300-399	2	7	25	66	0	79
400-599	4	14	19	62	1	157
600-800	6	12	29	52	0	130
Powyżej 800 zł	4	12	24	60	0	128
Ocena własnych war. mater.						
Złe	4	15	23	57	1	284
Średnie	4	10	27	58	0	418
Dobre	3	14	27	56	0	216
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	14	33	19	34	0	50
Raz w tygodniu	4	16	28	52	0	509
1-2 razy w miesiącu	6	8	28	58	0	112
Kilka razy w roku	0	5	24	70	1	151
W ogóle nie uczestniczy	0	2	19	79	0	94
Poglądy polityczne						
Lewica	3	12	26	59	0	225
Centrum	1	10	28	61	0	269
Prawica	7	13	28	52	0	235
Trudno powiedzieć	4	17	21	57	1	189

Tabela 10. W jakim stopniu podejmując ostateczną decyzję, jak głosować w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, będzie się Pan(i) kierować **opinią księdza w Pana(i) parafii** w tej sprawie? 1 - W bardzo dużym stopniu; 2 - W dużym stopniu; 3 - W niewielkim stopniu; 4 - W ogóle nie będę się tym kierować

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	2	6	17	74	1	917
Płeć						
Mężczyźni	1	5	15	78	1	464
Kobiety	2	7	19	70	1	453
Wiek						
18-24 lat	2	5	10	83	0	143
25-34	1	3	14	81	1	179
35-44	0	4	20	75	1	161
45-54	1	6	17	75	1	208
55-64	2	9	20	69	1	105
65 lat i więcej	5	13	22	58	2	121
Miejsce zamieszkania						
Wieś	3	9	22	66	1	309
Miasto do 20 tys.	1	5	17	74	4	107
20-100 tys.	2	6	18	75	0	182
101-500 tys.	1	5	11	83	0	193
501 tys. i więcej mieszk.	1	5	12	82	0	125
Wykształcenie						
Podstawowe	3	11	23	62	1	205
Zasadnicze zawodowe	2	8	20	70	1	227
Średnie	1	5	15	80	0	374
Wyższe	0	2	8	89	1	112
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	0	1	13	84	2	67
Prac.umysł.niż.szczębla	0	2	17	81	0	96
Pracownicy fiz.- umysł.	1	7	11	81	0	69
Robotnicy wykwalifikowani	0	2	10	88	0	76
Robotnicy niewykwalifik.	0	0	19	81	0	34
Rolnicy	0	12	10	78	0	46
Pracujący na własny rach.	0	4	22	72	2	39
Bierni zawodowo						
Renciści	3	16	20	60	2	67
Emeryci	4	11	19	65	1	163
Uczniowie i studenci	0	1	7	92	0	99
Bezrobotni	2	7	23	67	1	113
Gospodynie domowe i inni	5	9	36	47	3	47
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	1	2	13	83	1	152
spółce właścicieli	0	4	21	76	0	78
prywatnych i państwa	0	5	11	84	0	145
sekt. pryw. poza rolnict.	0	12	12	76	0	52
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	3	9	15	73	0	136
300-399	1	0	24	74	1	79
400-599	1	4	14	80	1	157
600-800	2	5	14	78	2	130
Powyżej 800 zł	1	6	14	79	0	128
Ocena własnych war. mater.						
Złe	2	9	17	70	2	283
Średnie	1	4	19	76	1	418
Dobre	1	8	13	78	0	216
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	8	25	11	53	3	50
Raz w tygodniu	1	6	21	70	1	508
1-2 razy w miesiącu	2	4	20	74	0	112
Kilka razy w roku	0	4	11	84	0	151
W ogóle nie uczestniczy	0	3	4	93	0	94
Poglądy polityczne						
Lewica	1	5	13	80	0	225
Centrum	0	3	17	80	0	269
Prawica	2	8	18	71	1	234
Trudno powiedzieć	3	11	19	66	2	189

Tabela 11. W jakim stopniu podejmując ostateczną decyzję, jak głosować w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, będzie się Pan(i) kierować **opinią Pana(i) rodziny i znajomych** w tej sprawie? 1 - W bardzo dużym stopniu; 2 - W dużym stopniu; 3 - W niewielkim stopniu; 4 - W ogóle nie będę się tym kierować (%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	6	20	34	40	0	917
Płeć						
Mężczyźni	5	18	33	43	0	464
Kobiety	6	23	34	37	0	453
Wiek						
18-24 lat	6	21	38	35	0	143
25-34	4	17	38	41	0	179
35-44	5	23	30	42	0	161
45-54	7	15	31	47	0	208
55-64	7	19	34	39	1	105
65 lat i więcej	6	34	30	30	1	121
Miejsce zamieszkania						
Wieś	8	22	32	37	0	309
Miasto do 20 tys.	1	23	40	35	1	107
20-100 tys.	6	20	32	42	0	182
101-500 tys.	4	21	33	42	0	193
501 tys. i więcej mieszk.	5	15	35	45	0	125
Wykształcenie						
Podstawowe	6	31	31	30	1	205
Zasadnicze zawodowe	6	24	34	36	0	227
Średnie	6	14	34	45	0	374
Wyższe	2	14	37	47	0	112
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	2	12	38	48	0	67
Prac. umysł. niż. szczebla	4	11	34	52	0	96
Pracownicy fiz.- umysł.	2	21	46	31	0	69
Robotnicy wykwalifikowani	5	22	27	47	0	76
Robotnicy niewykwalifik.	3	25	14	58	0	34
Rolnicy	13	23	22	42	0	46
Pracujący na własny rach.	7	27	28	38	0	39
Bierni zawodowo						
Renciści	12	21	29	37	2	67
Emeryci	6	28	33	32	0	163
Uczniowie i studenci	5	20	37	38	0	99
Bezrobotni	6	14	41	39	0	113
Gospodynie domowe i inni	10	28	32	30	0	47
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	6	16	31	48	0	152
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	3	18	39	40	0	78
sekt. pryw. poza rolnict.	2	22	30	46	0	145
prywatnym gosp. rolnym	11	23	25	41	0	52
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	6	20	35	39	0	136
300-399	8	16	27	49	0	79
400-599	6	21	31	41	1	157
600-800	5	24	30	40	0	130
Powyżej 800 zł	6	11	35	47	0	128
Ocena własnych war. mater.						
Złe	6	20	39	34	0	283
Średnie	5	21	31	43	0	418
Dobre	6	20	32	42	0	216
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	10	28	29	33	0	50
Raz w tygodniu	6	23	32	39	0	508
1-2 razy w miesiącu	7	15	38	40	0	112
Kilka razy w roku	6	15	39	40	0	151
W ogóle nie uczestniczy	2	19	29	49	0	94
Poglądy polityczne						
Lewica	5	20	32	42	0	225
Centrum	5	16	34	45	0	269
Prawica	7	22	35	36	0	234
Trudno powiedzieć	6	25	33	35	1	189